

Štalo se na šeči

Karel Kalecký

Karel Kalecký

STALO SE NA SEČI

/Tahle revoluce patří dětem/

Věnování

Vnučce Sofii, protože má ráda knížky

1. Kamilka

Když mi bylo deset let, dostala jsem od rodičů dárek, který jsem si dlouho přála.

Malé akvárium s rybkou.

„Je to paví očko,“ řekli mi a já měla náramnou radost.

Vydržela jsem se na něj dívat celé hodiny. Dozvěděla jsem se, že se musí krmit, a proto jsem ji koupila ve zverimexu něco na zub.

Těšila jsem se, jak bude rybka potravu lovit.

Po sejmutí skleněného krytu akvária jsem špetku sušeného krmiva nasypala do vody. Neumíte si představit můj úžas.

Rybka promluvila.

Nejvíc jsem žasla přímo nad skutečností, že mluví. Nikdy jsem žádnou jinou rybu mluvit neslyšela, ani žádného jiného tvora krom člověka a nebyla jsem si vědoma toho, že bych snědla nějakého hada, ani žádnou

kouzelnou babičku jsem předtím nepotkala.

„Nekrm mě, stejně umřu!“ řekla.

„Prosím?“ vyhrkla jsem. „Jsi kouzelná, nebo se mi to zdá?“

„Nic se ti nezdá! Mluvím, protože musím!“ poučovala mě. „Jak bych ti to asi měla sdělit, abys to pochopila, nevíš? Pořád je snadnější tou vaší hatmatilkou mluvit, než psát!“

Až poté jsem si uvědomila smysl jejích slov. To je fakt, jak jinak by mi to měla sdělit?

„Ale proč bys umírala?“ vykřikla jsem.

„Protože jsem mladá velryba grónská, chápeš?“ rozčilovala se. „Chytili mě omylem den po narození. A pokud se já tady před tebou nacpu, okamžitě vyrostu, roztrhnu akvárium, vyplavím byt a leknu, neboť bez vody nemohu být, jelikož by mi oschla kůže, což je pro velryby smrtelný, jak jistě víš. A pokud se nenajím, umřu hlady. Jaký je v tom rozdíl? Nemám na vybranou.“

Rybka zafuněla, z malého vodotrysku za hlavou vystříkla gejzír vody až ke stropu a ponořila se ke dnu. A já koukala a nevěděla jsem, jestli to není sen. A jak jsem na ni zírala, vyslovila jsem uštěpačnou poznámku: „Už vidím, jak rosteš...“

To jste ji měli vidět, jak začala vyvádět. V tu ránu byla zas na hladině.

„Ty mi nevěříš, jo? Ty mi nevěříš? Fíkovi taky nikdo nevěřil. Mně je už všechno jedno. Když umřít, tak s plným žaludkem.“

Sotva to dořekla, spolkla část potravy, kterou jsem jí nasypala, a než bys řekl švec, vyšplouchla voda až na koberec a v akváriu plaval... kapr. On to ale kapr nebyl. Zato opravdová, docela malá velryba. Tlamu měla nad hladinou, už se nevešla a nic neříkala, jen se smutně dívala.

A já pochopila, že jde do tuhého a že ryba nemluví z cesty, nýbrž že je to skutečná velryba.

„Co s tebou, milá velrybo?“ řekla jsem lítostivě. Nevěděla jsem však, co mám dělat.

„Nic,“ odpověděla odměřeně. „Coby, leknu no! A nebudu první ani poslední.“

A pak řekla jedno slovo.

„Vana.“

„Hurá,“ vykřikla jsem vítězoslavně. „Ty nejsi obyčejná velryba. Ty jsi chytrá velryba. Jste na severu všechny tak chytré?“

„Čím je nás méně, tím jsme chytřejší. Raději bychom

byly hloupé. Dělej, nebo mi uschne kůže a leknu se.“

Honem jsem napustila plnou vanu a malou velrybu do ní pustila. Byl nejvyšší čas, lapala po dechu. Ve vaně se jí hned ulevilo. A já musela rychle do obýváku vytrít vodu a udělat pořádek. Ještě jsem měla před sebou nevyřešené příklady z algebry a brzy měla přijít máma s tátou.

Za okamžik skutečně přišli. Úkoly jsem ani nezačala. Táta se šel umýt, samozřejmě do koupelny, a já nic netušila.

„Zuzka koupila kapra,“ zvolal radostně. „Zuzko, tys koupila kapra? A sama od sebe? To je pokrok. Dáme si ho k večeři, když zítra odjíždíme. Nedá se nic dělat milý kapříku...“

Já si lámala hlavu s protivnou algebrou a vůbec jsem nevnímala. Ale to už přišla máma.

„Představ si, že Zuzka přinesla kapra. Musíme ho hned sníst, leda že bychom ho dali do mrazáku.“

Poslední větu jsem naštěstí zaslechla, a to zachránilo velrybě život. Vylítla jsem od stolu, jako by mě píchl špendlíkem. V mžiku jsem byla v koupelně, právě když zvedal paličku.

„Né! To nesmíš, tati! Není to kapr, ale velryba! Nevidíš

kostice?“

Táta se na mě nevěřicně podíval. Rychle jsem mu začala všechno vysvětlovat. Jak jsme se seznámili. Jak začala mluvit a hlavně o tom, jak rychle roste. Kýval hlavou, hloupě se usmíval a opakoval: „Aha. Jo, a máš pravdu.“

Samozřejmě mi nevěřil a díval se na mě jak na blázna. Ve skutečnosti sám vypadal jako blá...; no jak jsem řekla; hloupě. A potom ho ta moje nová kamarádka náhle postříkala vodotryskem a řekla slušně: „Dobrý den. Promiňte, já nerada.“

A hned byla na dně vany, jako by se bála.

„Krucinál!“ vykřikl táta a posadil se. „Vono to fakt mluví!“

A začal se mě na všechno znovu a znovu vyptávat. A já opět všechno vysvětlovala a pak zavolal mámu a mohla jsem spustit to samé hezky od začátku.

„Jak se jmenuje?“ zeptal se. „Chceš jí říkat velrybo?“

„Nevím,“ řekla jsem a zahlédla nad umyvadlem dětský olejíček s heřmánkem proti opruzeninám, jehož název mě vždycky trknul do očí a který se mi líbil.

„Třeba Kamilka. Ano Kamilka – Heřmánková velryba.“

A byla to velryba, byla naše a já o ni nemusela mít

strach.

2. Kraskov

Kamilka.

Jak krásné jméno. Zítřka, než odjedeme, budeme ji muset nakrmit. Vana je dost veliká, ale až vyroste, to bude problém. Obrátila jsem se k ní: „Kamilko, zítřka odjíždíme na dovolenou, tak tu budeš týden sama. Nebude ti smutno?“

Vyvalila na mě ty svoje heřmánkové oči, pak mě postříkala vodotryskem a odplula uraženě zpátky ke dnu. Co nejdál ode mne.

„Trucuje,“ pomyslela jsem si a šla jsem pryč. Při zavírání dveří jsem uslyšela: „Umřu hlady.“

Vrátila jsem se. Už byla na hladině.

„Nestačila by mi vana.“

Chudák Kamilka.

„Nechápu, proč tak spěcháš s tím růstem. Co s tebou, holka?“

„Ono samo,“ řekla naprosto jasně a pochopitelně. Samozřejmě za to nemůže.

Chytla jsem se za hlavu.

A pak jsem sama odpověděla.

„Jedině, že bychom tě odvezli s sebou na přehradu. Nic lepšího pro tebe nemůžeme udělat. Vydržíš to v kýbli? Pojedeme asi tři hodiny.“

„V kýbli, jó? Velryba v kýbli? To je legrační,“ zachechtala se a měla radost.

Naši nic nenamítali, naopak byli rádi, že se savce zbaví.

Druhý den jsme vyrazili.

Mezi batohy jsme do kufru našeho MB, kterému táta říkal jen „béčko“, protože pocházelo z bazaru, vměstnali velký kýbl s malou velrybou. Chudák Kamilka. Nemohla se v něm pohodlně otočit a při nádechu musela vyskočit. Jednou si prý dala do hlavy o kapotu.

Problém byl s vodou. Často jsme zastavovali a dolévali ji.

Jak směšné. Někteří lidé z toho měli radost. Mysleli si totiž, že nám teče chladič. Asi nám to přáli; proč by jinak měli radost? Divili se taky, že ho máme v kufru. Z toho jsem zase měla radost já.

S obtížemi jsme do Seče přece jen dojeli.

Ale předbíhám.

Předtím jsme se stavili na Kraskově. Jednak proto, aby si Kamilka zaplavala v rybníku, a proto, že jsme tam jezdívali už dříve na polévku a táta na Bernarda; tedy pivo z prvního soukromého pivovaru, které v místní hospodě čepovali asi omylem. Nikde jinde totiž nebyl soukromej ani švec, natož pivovar.

Kamilku jsme vypustili z dřevěného mola.

„Na chvílku,“ řekl jí táta. „Za půl hodiny si pro tebe přijdeme.“ Táto-táto, velryby určitě znají hodiny, pomyslela jsem si a kroutila hlavou.

„A prosím tě, nejez a nepij,“ podotkla jsem důrazně. „To by ses nevešla... Na Seči se najíš dosytosti.“

Kamilka to slíbila a hup, byla ve vodě.

Pán, který stál opodál, si nás všiml: „Není obvyklé, aby tu rybáři házeli do vody veliké kapry, většinou je chytají a odnášejí si je domů.“

„Pane, to není velký kapr, nýbrž malá velryba. A my si pro ni za chvílku přijdeme,“ řekla jsem a hned jsem toho litovala.

„Co to povídáš, velryba? Chceš si ze mě dělat blázny?“

Zrudl až běda a já se mu snažila celou situaci vysvětlit, ovšem bylo to horší a horší, asi jako když se propadáte do bažiny a snažíte se dostat ven a místo toho se propadáte hlouběji.

„Pane, nezlobte se, ona je to opravdu pravda. Je to velryba. Dokonce grónská a naši ji dostali v Kolíně ve zverimexu.“

„Ty nepřestaneš? Kolik ti je let?! Okamžitě mi pověz, jak se jmenuješ, kde bydlíš a do které chodíš školy!“

„Bydlíme v Kolíně a chodím do nové školy. Říkáme jí Východní, protože staré jsme říkali Západní. Bohužel dnes je to opačně, Západní vypadá jako nová a Východní už jako stará.“

To jsem řekla a oznámila mu své jméno i jméno tatky.

„Já jsem Zuzana Zachová a táta je Stanislav Zach.“

Ale pán se zlobil dál a dál. Prý jsem již moc velká na to, aby mně naplácal na zadek, a příliš mladá, abych si byla vědoma toho, co říkám. Já si nebyla vědoma, že bych udělala cokoli špatného. Měla jsem strach, a tak jsem šla za tátou do hospody a řekla mu to. Máma sice zrovna svou kávu dopíjela, ovšem táta byl s pivem teprve v polovině. Nastal problém. V podobných případech býval

podrážděný.

Nebylo jinak ani tentokrát.

„Jdi k autu!“ řekl příkře a já šla.

U břehu byli dva pánové a jeden z nich ukazoval do vody. Pak mě zahlédl a vzrušeně na mě ukázal. Byl to starý známý. Chtěla jsem se honem vrátit k rodičům.

Nestihla jsem to.

„Pojď, nezbednice, pojď!“ zvolal káravě a pobaveně pán, co se předtím rozčiloval. Tvářil se, jak moc velkou nade mnou má převahu. Zastavila jsem se. Zatvářila jsem se asi dost rozpačitě. Nevěděla jsem, co dělat. Jít dál jakoby nic, nebo čekat na tátu? Pán to rozhodl za mě.

„Laskavě vysvětli tuhle panu porybnému, cos tady prováděla!“

Oba přesvědčení, že jsem udělala cosi moc špatného. Ale já jsem na mou duši nic zlého neudělala, tak jsem přestala mít strach.

„Pane porybný,“ pověděla jsem. „Já nic zlého neudělala. Pouze jsme pustili Kamilku na chvíli do vody, aby neoschla a nelekla se, má totiž hrůzu ze sucha a mohla by umřít. Jedeme na Seč a tam ji vypustíme natrvalo.“

„Jakou Kamilku? Co to říkáš?“

„Kamilka je naše malá velryba grónská. My ji vypustili, jen co tatka vypije pivo.“

„Slyšíte, jak je prostořeká a drzá?“

Bohudík se blížil táta s mámou.

„Dobrý den. Co se děje?“ pozdravil je táta.

„Ale nic vážného. Macháček,“ představil se pán.
„Porybný.“

„Zach,“ představil se táta a podal mu ruku.

„Pan Bednář povídal, že jste chytali ryby.“

„Kdeže,“ podivil se táta. „To ne. Nejsme na to nijak zařízeni...“

Pan Bednář se rovněž představil a hned začal tou svojí rétorikou.

„Říkáte, že nechytáte, nýbrž vypouštíte, že ano?“

„Ale ne, to tuhle Zuzka tu svou...“

„Kamilku,“ řekla jsem. „Aby si zaplavala, než ji naložíme a odvezeme.“

Pan Bednář se toho hned chytil.

„Zase začíná!“

„Počkejte,“ na to pan porybný. „Jestli jste ji pustili, museli jste ji nejdřív chytit.“

„Rozumějte,“ usmál se táta. „Kamilka není obyčejná

ryba. Měli jsme ji v autě a potřebovala se trochu protáhnout. Musíme ji převézt do většího rybníka, tady by jí nestačila hloubka.“

Pan Macháček náhle změnil tón z příjemného na nepříjemný.

„Rybářský lístek, prosím!“

„My nemáme žádný rybářský lístek, nejsme rybáři. Naposledy jsem chytal ryby někdy v deseti letech. Na pytláčku z proutku a z provázku, přiznávám. Od té doby jsem o chytání nezavádil.“

„Pane Zach,“ řekl nepřítomně porybný. „Je mi líto, musíte zaplatit sto korun! Za nedovolené chytání ryb!“

To jsem již viděla, že se taťky zmocňuje vztek.

„Řekl jsem vám, že ta ryba je naše! Naložíme ji a odvezeme, víc o nás neuslyšíte! A doufám, že ani my o vás!“

Otočil se na mě netrpělivě.

„Zuzano, zavolej Kamilku a jedem!“

Nenechala jsem se pobízet.

„Kamilkó,“ zvolala jsem. „Kamilkó, jedeme!“

Dlouho nic.

Pak se v dálce zvedla vlna, která se blížila. Pan

Macháček byl jako u vytržení. Nezmohl se na slovo.

A taky jsem si všimla, že se blíží nějaký kluk. Tehdy jsem ještě netušila, jak moc mi bude blízký...

3. Seč

Byl o chlup starší než já. Na hlavě modrou kšiltovku a nad kšiltem vyšitou žlutou hvězdu. Zpod ní čouhaly na tu dobu odvážně dlouhé vlasy. Ověšen všelijakým možným, a pro mě i nemožným, rybářským náčiním a v ruce dva pruty. Div že jsem nevyprskla smíchy. Přemohla jsem se sice, ale stejně si toho všiml, poněvadž zčervenal. Nutno podotknout, že mě si získal tou čepicí, neboť přesně takovou jsem už dlouho sháněla. A ta hvězda, to bylo něco.

Chtěl nás zprvu minout, slušně pozdravil, avšak zastavil. Rozhodně ne kvůli mně, nýbrž kvůli veliké vlně.

To už byla Kamilka u břehu. V celé své kráse. Mlčela. Asi měla strach, že nedojedeme včas.

Táta ji vzal opatrně za hlavu a já za ocas. Smekala se mi. Najednou jsem měla pocit, že je lehčí. On, ten kluk za mnou, ji popadl a v mžiku se ocitla ve starých neckách, které táta splášil u řezníka vedle hospody. Hned nastartoval

a vztekle zatroubil. Máma už seděla, tedy troubil na mě, protože jsem byla jako obvykle poslední.

Ani jsem nedutala.

Tatík se uklidnil až někde mezi Kraskovem a Sečí.

Před Sečí v kopci jsme se začali dusit; ne smíchy, myslím tím to naše auto; tatka ho musel na čas uspat, aby vychladlo. To se několikrát opakovalo. Ani jsme si nevšimli kola, které nás předjelo.

„Krucinál, vždyť jsme tomu klukovi ani nepoděkovali,“ vzpomněl si táta.

Abych řekla pravdu, nebýt čepice s hvězdou, nejspíš bych na něj zapomněla. Ačkoliv i to pod ní ve mně vzbouzelo emoce...

„No jo, ale co s Kamilkou v Seči? Kde ji vypustíme?“

„Nejlepší hned u hráze,“ vyjádřila se máma. „Je tam nejvíc vody.“

Táta jí dal za pravdu.

Pravda to však nebyla. Všude kolem břehu veliké balvany, špatný přístup k vodě a kus od hráze byly napříč červené bóje. Strohý symbol zákazu.

Táta si věděl samozřejmě se vším rady. Otočil to zpátky, projel náměstím směrem k pláži a ještě dřív než k ní dojel,

prudce odbočil doleva do mezinárodního pionýrského tábora a projel jím až ke břehu. Chlapci a děvčata všech barev a vyznání měli slavnostní nástup. Sotva uviděli auto s neckami, všeho nechali a shlukli se kolem nás. S poloprázdnými neckami už nebyl problém. Horší s Kamilkou. Začínala osychat a bylo jí divně od žaludku. Táta nelenil a požádal tři kluky o pomoc. Necky i s Kamilkou spolu odnesli k vodě a Kamilku vypustili. Byl nejvyšší čas, začínala natahovat moldánky. Ale sotva na ni šplouchla voda, ihned ožila, vesele vykřikla, odplula dál od břehu a zmizela.

„Čto eto,“ ukázal za ní jeden z cizích chlapců, pro mě dosud neznámou řečí.

„Eto Kašalot,“ řekl táta s povděkem a otočil se zpět k béčku.

„Já si to hned myslel,“ zakýval chlapec hlavou jako osel, který si z nás dělá blázny.

My s mámou následovali tátu zpět do vozu.

Dál už všechno probíhalo poměrně hladce. Museli jsme se vrátit zpátky přes Seč na hráz. Objeli jsme skalnatý ostroh, na kterém se tyčily zbytky zříceniny Ohebu.

Asi po kilometru jsme odbočili na cestu, která klesala

zpátky ke břehu přehrady, až k naší chatě. Chata se kryla s ostrovem a hlavní pláží na protější straně přehrady. Čekala jsem víc než jen starou dřevěnou chýši a nedivila jsem se, že je na prodej. Avšak co. Nic, smířila jsem se s tím. Než jsme všechno přestěhovali a vybalili, začalo se stmívat.

Táta začal studovat mapu Železných hor.

„Můžeš si prohlídnout okolí,“ řekla máma. „Já mezitím uklohním večeri.“

Popravdě, okolí jsem si v ten moment stačila prohlédnout jen zevrubně. Protože vše nabralo jiný směr.